

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO : ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA : GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD.
K 30, POJEDINI BROJ K 4.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Audijencija dra. Weizmanna kod predsjednika Milleranda

Predsjednik Millerand primio je predsjednika svjetske cionističke organizacije dra. Hajima Weizmanna, koji je bio u pratnji jednog odličnog francuskog cioniste, u odluku audijenciju. Millerand je ponovno izjavio blagohotno stajalište francuske vlade prema osnutku židovske narodne domaje u Palestini i tom zgodom tražio jamstva za držanje cijo-

nizma prama svetim mjestima. Dr. H. Weizmann izjavio je svečano, da cioniste sami žele, da prepuste uredjenje toga pitanja velikim silama. Cioniste bi se radovali, kad bi povoljnom riješenju mogli doprinijeti svojim silama. Predsjednik Millerand je u razgovoru izjavio želju, da bi rado vidio učestvovanje francuskih Židova na obnovnom djelu u Palestini.

organizacije, potrebno je, da vodstvo imade čvrsti oslon u broju organizovanih cionista, šekelista. Šekel je mjerilo naše životne energije, ustrajnosti i volje. Uspjela šekel-akcija je najveća sadašnja potreba organizacije, a uspjeti će samo onda, ako će mjesne organizacije točno funkcionirati. Zato je potrebno, da omladina svojom snagom i voljom podupire, a gdje je to potrebno opet obnovi mjesne organizacije.

Dr. Nikola Tolnauer.

Mjesne organizacije i omladina

Ovdje valja progovoriti o jednoj činjenici bez ikakvog ublaživanja ili poljepšavanja: o neradu u našim mjesnim organizacijama. Na ovome mjestu je već često bilo govora o toj temi, pa su i iznešeni razni predlozi pojedinaca i direktive vodstva, kako bi se tome neradu stalo na kraj. Apeliralo se na odlične članove mjesnih organizacija, da reorganizuju rad stvaranjem minjanim i da ga udese prema rezolucijama, iznešenim na sarajevskom kongresu. O uspjehu ili neuspjehu ove pokušane reorganizacije još ne možemo govoriti, jer nije proteklo još dostatno vremena, da se evidentira provedenje reorganizacije i da se pokažu njezine posljedice.

Uzroke nerada mjesnih organizacija valja tražiti u socijalnom životu, a naročito pomanjkanju pravoga jevrejskoga milieua. Pooštrena borba za opstanak imade svoje psihološke posljedice, koje vanredno uplivišu na pojedinca, dok se ovaj nije aklimatizirao ovom pojačanom zahtjevu za povećanjem sopstvene energije. Ove činjenice zavisne su o općem političkom i ekonomskom milieua, pa ne ćemo pobliže analizovati refleksivne učinke tih prilika na svakoga člana naše zajednice. Svakako možemo ustvrditi, da ove prilike u tolikoj mjeri ne otešćavaju rad jednoga velikoga dijela naše osviještene jevrejske mase, naše omladine. Problemi omladinskoga rada sasvim su druge naravi, pa ne vidimo nikakove stvarne zapreke, da bi omladina mogla potpuno udovoljavati zahtjevima, koje na nju stavlja vodstvo našega pokreta.

Još pred godinu dana bilo je pitanja, koja su se ticala omladine, što nijesu bila pročišćena, te su nastajale radi toga razne kolizije, koje su zaprečivale intenzivan rad omladine. Medjutim su vodstva S. C. J. i S. Ž. O. U u tim pitanjima postigla potpun sporazum prema kojemu je omladini ostavljena potpuna autonomija u kulturno-odgojnim pitanjima, dok će uopće cionističke akcije rukovoditi egzekutiva S. C. J. uz naročitu saradnju

stručnih ureda organizacije. Da bi se prepriječili prehvati mjesnih organizacija u autonomiju omladine stvorene su na pretprošlom kongresu u Zagrebu rezolucije, kojima se ovakovi prehvati osuđuju. Čini se, da omladina nije ispravno shvatila ove zaključke, jer opažamo, da njezina suradnja u mjesnim organizacijama, osobito oko pobiranja šekalim, sabiranja za Narodni Fond i organizacije Keren Hajesoda nije onolika, kako smo to mi omladinci sami, očekivali. Držali smo i držimo, da omladina osim svojega omladinskoga rada može i mora da radi unutar mjesnih organizacija. O važnosti ovoga rada bilo je opetovano govora i na sletovinu, i u okružnicama S. Ž. O. U. i u »Gideonu«. Otvoreno ćemo reći: mi se nadamo obnovi i ozdravljenju mjesnih organizacija samo potpunom, ustrajnom i skladnom saradnjom omladinaca.

Iz prošlih dana znademo, kako silno i povoljno je omladina znala uplavisati na svoje starije. Čitavi rad naše omladine od prevrata ovamo bio je upravljen na stvaranje zdravoga i jakoga tipa omladince. Zar u omladini nijesu još sabrane dostatne energije, da na čvrstoj bazi kulturnoga i čudorednoga preporoda pojedinca djeluje na starije?

Omladina se mora čuvati nastranosti, na koju prema prirodi i biću omladinstva naginje. Športska psihoza, koja nam je umrtvila puno omladinaca, mora se pobijati zdravom sintezom fizičkoga i duševnoga preporoda. Omladinu čeka teška, velika i dostojna zadaća, da nam održi i ojača mjesne organizacije, te stanice našega pokreta. Spomenuli smo u uvodu, da prilike mnogo otešćavaju rad građanskih članova organizacije; tu može pomoći samo ojačanje jevrejske svijesti, koju mora pobuditi omladina.

Pobiranje šekalim, ovo mjerenje naše snage, valja da omladina shvati savjesno i ozbiljno. Šekelom se zavjeruje ponovno svaki pojedinac, da je bezuslovni Jevrejin, član cionističke organizacije. Upravo danas, kada neodgovorni elementi nastoje potkopavati ugled i snagu naše or-

Velika skupština u Berlinu

Povodom sjednice Akcionog Odboja održala se u Berlinu velika skupština u »Scala«. Dvorana bila je puna svijeta, a članovi cionističkog vodstva srdačno su pozdravljeni. Nakon pozdrava predsjednika Saveza njemačkih cionista, dra. Rosenberga, govorio je član američke Egzekutive Judge Rosenblatt, koji isporučuje pozdrave američkih cionista, te naglašuje da mora postojati intimna saradnja izmedju pojedinih zemalja. Svaka cionistička grupa ima svoje zamenovanje i svoj rad, a svi zajedno imademo neizmjernu zadaću, da izgradimo zemlju, pa smo u tu svrhu uzeli kao sredstvo sistem oporezovanja u instituciji Keren Hajesoda. Amerika shvatila je važnost Keren Hajesoda, a isto tako i Njemačka. Berlin i New-York pružaju si ruke i vežu se na zajednički odgojni rad, da odgoje cijeli židovski narod za misao maasera za Keren Hajesod.

Iza toga govorio je dr. Solovejčik, (Kowno) čiji govor donosimo u izvadku: Židovsko društvo bavilo se godinama mišlju, da li židovstvo kao takovo još ima budućnost, i da li je tome židovstvu još dana mogućnost daljnjeg razvoja njegovih stvaralačkih sila. Tome nasuprot slajala je ideja asimilacije. Nacionalna ideja u židovstvu borila se s idejom asimilacije. Nabačeno je pitanje, koja će od njih nadvladati. Na taj glavni problem vezao se cijeli niz drugih problema. Bili su to problemi ocijenjivanja. U argumentaciji oko ovih problema sve više je prodro faktor, koji smo stvorili našom narodnom voljom, faktor novog židovskog narodnog života u Erec Jisraelu. Mijenja vremena, historijski događaji zadnjih godina promijenili su situaciju. Živimo danas u sasvim drugoj zbilji i na polju židovskog opstanka. Svi su se narodi probudili novom životu. Danas nema više govora o tome, da narodnom životu židovstva prijeli propast. Naprotiv na cijeloj fronti židovske zajednice vidimo neočekivano razvijanje narodnih snaga, a asimilacija kao ideologija je mrtva. I sada kraj promijenjene situacije, kako ćemo se držati prema Palestini? Otkad smo se dijelili od kolijevke našeg narodnog života židovski narod i židovska zemlja imaju svoju povijest. Židovska zemlja doživjela je svoju povijest nezavisno od onoga naroda,

koji je toj zemlji dao znamenovanje. A isto tako nezavisno od zemlje odigrala se povijest židovskoga naroda u galulu. Ova nezavisna dva lanca događaja, povijest zemlje, koja je neovisna o narodu i povijest naroda nezavisnog od zemlje, sastala su se u času, gdje narod nije mogao više da egzistira bez zemlje, i gdje je zemlja vapila za narodom. Na koncu 19. stoljeća dogodilo se je historijsko ovo čudo. Zemlja Jisrael i narod Jisrael spadaju skupa. Mi smo faktori ovog velikog bivanja i nama su u ruke dani lanci i o nama zavisit će, da li ćemo ih skovati ili ne. A ako ih ne skujemo tad nam ne prijeli asimilacija, već još gore, prijeli nam egzistencija bez Erec Jisraela, bez nade na spas. Na nama je da provedemo proces sjedinjenja povijesti naroda sa povijesti zemlje, da bi narod izbavio zemlju, a zemlja narod.

A što prije svega tražimo, to je nužna revolucija. Zabacujemo današnje ocijenjivanje vrednota u židovstvu. Izgubili smo pravi smisao za vrijednostu zemljišta i stavili smo mu nasuprot kao vrijednostu ljudski život. Danas kažemo, da je ljudski život bez vrijednosti, a vrijedno je zemljište. Danas velimo, da nam novac ništa ne vrijedi, već rad i društvo, koje vodi taj rad, produktivno društvo. Ova dva faktora, ocijenjivanje zemljišta protiv ocijenjivanja individualnog života, ocijenjivanje rada protiv ocijenjivanju novca, to je ono, što je inkorporirano u Keren Hajesodu. Keren Hajesod nije novac, koji hoćemo da skupimo, već je prodiranje ove misli u svijest židovskoga društva. Mi ne ćemo izgraditi židovsku zemlju, niti sa 10 milijuna, a niti sa 20 milijuna funti, već radom 15 milijuna Židova, a Židovi će taj rad provesti, ako će biti svjesni, da se sastoje iz dijelova, koji moraju da sebi sagrade metropolu, i da su na neki način država u nastajanju ne samo u Erec Jisraelu, već i u galulu, pa da smo stoga dužni, da u formi prisilnog poreza učestvujemo kod izgradnje ove metropole. To je proklamacija i ostvarenje velike revolucije u svakom židovskom duhu. Na izvršenje ove revolucije pozivljemo i vas. Ona se mora izvršiti. A ako će se izvršiti, onda smo dokazali, da smo shvatili mirakul povijesti, skövanje ovih dvaju lanaca, zemlje Jisraela s narodom Jisraelom i narod Jisrael na vječna vremena sa židovskom zemljom.

Dr. Chajes (Beč): Čuli ste danas o Paleslini i o problemu židovskoga naroda. Neću da vam govorim niti o Židovima, niti o Paleslini, već o Grčkoj i o narodu Grka. Prepuštam Vama, da nadžete savez i moral iz te priče. Pred jedno stoljeće, od 1821. do 1827.,

vodila se velika borba o oslobodjenju Grčke. Bila je to borba, koja je samo manjim djelom vodjena od pučanstva tadašnje Grčke. Borba vodila se više izvan Grčke, i to ne od velikih sila, već od cvijeta evropske inteligencije. A kakovo je bilo onda stanje grčkog pučanstva u zemlji? Bio je to narod analfabeta. Ljudi, koji su tad vodili grčku stvar, bili su to, što označujemo razbojnicima. Ljudi velike srčanosti i požrtvornosti za stvar svoga naroda, a da bi mnogo značili za kulturu čovječanstva, nije niko mogao reći. Nakon šestogodišnje teške borbe uspelo je djelo i grčka sloboda je dekretirana. Zemlja bila je pustinja, a Atena malo selo, Grci, narod analfabeta, ljudi bez kulture, bez trgovine i industrije. Danas Grčka sasvim drugačije izgleda. Ljudi, koji su živili u zemlji, dali su svoju krv za obranu i slobodu svoje zemlje i naroda, ali nisu mogli da obnove zemlju, jer im je nedostajalo svega, novca, znanja, trgovine, industrije, luka i gradova. Zemlja nije izgrađena novcem velikih sila, već od Grka, koji su živili u inozemstvu, jer onda, a i danas, bilo je u diaspori više Grka, no u samoj Grčkoj. U Ateni sagradjena je svaka zgrada po jednom bogatom Grku, koji je živio u inozemstvu. Sveučilište osnovano je po privatniku, akademija znanosti pa i kraljev dvor. I to tako ide do današnjega dana. Velike grčke kolonije u inozemstvu nisu većinom mislile, da podju u Grčku, ostale su ondje, gdje su bile. Oni su vrlo dobri građani u zemljama, u kojima žive, imaju svoje grčke škole, a djeca im uče grčki. Svaki narodni blagdan Grčke slavi se u njihovim kolonijama, koga god patriotski bili srašteni sa zemljom, u kojoj žive. Vidjeli ste, kako je grčki problem sličan našem. Vidite, kako smo besmisleno komplicirani mi Židovi, da se bojimo, da bi se nas moglo osumnjičiti, da bismo bili rdjavi građani onih zemalja, u kojima živimo. Grci nisu na to ni časka mislili, kad su doprinijeli tako velike žrtve za svoju zemlju. Kad su sagradili novu Grčku, nisu se ni pitali: Hoće li nam novac donijeti profita? Da li je kapital produktivno ili neproduktivno uloženi? Znali su, da će to biti produktivno za narod, kome pripadaju.

A ipak možemo mi, a da ne vrijedjamo Grke, reći, da nisu za čovječanstvo stvorili u ovih 100 godina ništa trajnoga. A mi smo i u vijekovima našega egzila stvorili vječne vrednote. A kad smo došli u Paleslinu, mala jedna čelica idealista, bespravna i bez svake potpore, stvorili smo čudo, najveće kulturno čudo, koje je svijet igda vidio, a to je oživljenje jevrejskoga jezika. Možemo već danas reći,

ako će čovječanstvo učiniti naš genius autonomnim, doživiti će sasvim nešto drugo, no što je doživilo od Grka u zadnjem vijeku.

Dr. Jakob Thon (Jeruzalim): U svom govoru bavi se problemom preobrazbe židovskog čovjeka. Odajući poštu staromu jišuvu, koji je u prosljedjenju svojih ideala pred neko 80 godina došao u Paleslinu da mimo svih pogibli i oskudijevanja uči toru, veli, da im je nedostajao problem, kojim se mi bavimo. Oni da su onamo pošli kao pojedinci, a ne kao skupina, da ondje žive kao pojedinci, a ne da tvore zajednicu. Oni da su prenijeli galul, pa još i danas ima ondje malena grupa, koja se odupire obrazovanju nove zajednice. Problem obrazovanja palestinskog čovjeka počinje sa Bilu. Nu i po njima nije riješen. Iza 12 do 15 godina zaboravali su zašto su zapravo došli u Paleslinu. Da li zato, da ondje žive kao i svagdje drugdje, ili da sebe i time narod pomlade? Bilo je dobrih poljodjelaca, ali oni nijesu sa zemljom srasli onako, kako to iziskuje obnova. Onda je došao svježi val, kojemu je bilo geslo: osvojenje rada. Samo tako nastaje novi Židov, ako sraše sa zemljom, bez posrednika, koji obavlja posao, ako sam oplodjuje svoju zemlju. I to biva. U znoju svoga lica rade svi naši mladi Židovi kod svakoga posla. Mi smo ovaj problem, koji je predstavljao jednu od najvećih poteškoća, riješili metamorfozom galulskog Židova u Erec-Izrael-Židova. Nastaje pitanje, može li Židov od toga rada da živi? Rješavanje ovoga pitanja nazvao bi ekonomicom poteškoćom. Naslojimo oko toga, da naše radnike dovedemo do tolike produktivnosti, da će se moći radom vlastitih ruku uzdržavati. I ovaj problem riješit ćemo poput prijašnjih, još težih. Na doći će nova poteškoća, psihički problem, pitanje našega odgoja, pitanje naše obitelji, pitanje života u svim njegovim djelovima. Novi život traži nove oblike. Dosadnji razvitak karakterizovan je zasebnim odnosom između židovstva u galulu i naših Židova u Erec Jisraelu. Između naseobina Bilu i staroga jišuva nije bilo nikakve povezanosti. U to vrijeme vidimo, da samo jedan obavlja posao, što bi ga imao da obavi narod: Baron Rothschild poslao je za nas neprolaznim pojmom, on je za nas jedna generacija. Onda je pridošla Cijonistička Organizacija i postavila prvi put princip rada cjelokupnoga naroda. Sav narod u diaspori radi za cijelu zemlju i za sav narod. Nastaju političke poteškoće sad, kada želimo da stvorimo političku zajednicu, dok je prije bila kolonizacija

Zanimiva knjiga

Njemački poslanik u Beču, Maksimilijan Pfeiffer (Max Joseph), inače poznati političar, istorik i romanopisac, napisao je knjigu pod naslovom »Kyrie eleison!« uz podnaslov »roman o Jevrejima i hrišćanima iz staroga Speyera«.

Kritičar »N. F. Pr. donio je ovaj plastični prikaz o knjiži:

»Sedam poglavlja romana nose napise sedam dana, od »nedjelje pred Tri Kralja« do slijedeće »subote«; sadržaj im je postanak i buknuće progona Jevreja u Speyeru god. 1349. U uvodu knjige zim-ska noć, pogled noćobdija s tornja na bedemima na tihi grad: na vijećnicu crkvu dominikanaca, dućane i zaklonište pokajnica, na manastir harmelićanski pred gradskom kapijom, iz kojega se čuje mukli pjev monaha. Preko na kraju glavne

ulice stoji »tamna katedrala, golemo tijelo svoga veličanstvenoga kraljevskoga groba. U jevrejskoj ulici, u kući rabijevoj, tajni sastanak starješina općine, u kojemu rabi Ilija, koji je doputovao iz Strassburga, izvještava: o putu, kojim je došla kuga, iz Španije preko Francuske i Savoje u Švicu i o ludoj optužbi, koja je svakamo pratila Crnu Smrt, da su Jevreji otrovali izvore i zdence; već je nevolja prešla gore Švice i valja se do bodenskoga jezera uz Rajnu: pitanjem, punim brige završuje stranac svoje izvješće: reci nam Jehuda ben Kalonymos, kako je s vama u Speyeru!

Na koncu tjedna i knjige: razbojstvo, palež, razorenje hrama, umorstvo staraca i djece, silovanje; vani pred gradom na vješalima visi lješina djevojke Sare, koju su iskopali na jevrejskom groblju. Gola

je, noge su joj vezane, gore na užetu, glava joj visi prema dolje, a u dugu kosu privezali su joj živog štakora, koji trgajući grize svojim šiljatim zubima bjelocnicu mrtve djevojke.

Medjutim: dugi niz slika, koje prikazuju život grada u šest dana tekućeg tjedna. U biskupskom dvoru kraj katedrale je svjetovni gospodin biskupije Gerhard von Ehrenberg. Jevreji ga mole za zaštitu, pozivajući se na kraljevsko obećanje. Na Tri Kralja misa u katedrali, propovijed dominikanaca, svečano umirivanje, čitanje zaštitne bule za Jevreje, koju je izdao papa Klement iz Avignona. Nasuprot: pred crkvom Franjevaca u podnevnom suncu istoga dana prikazuje se na brzo sačinjenoj pozornici misterij, u kojem govori andjeo u nevinoj bjelini ženi s mrtvim djetetom na ruci:

nesustavna. Mi ćemo ih svladati, ne ćemo se plašiti događaja, sve ako se i ponove, jer su prirodni i u svakoj se državi dešavaju. Govoreći o odnosima Židova k Arapima, zagovara slogu i potrebu upoznavanja bratskoga arapskog naroda. I oni se bude iz dugog sna, iz višestoljetnog pollačivanja i hoće da poštanu narod. Mi moramo to da shvatimo i moramo da radimo od naroda k narodu. Sav židovski narod k svemu arapskom narodu, onda će doći sporazum.

Narodni zastupnik Grünbaum (Varšava) izjavljuje, da se danas više ne radi o tome, da se dokaže potreba cionizma, treba samo raspravljati o problemima provedenja. Potreba cionizma dokazana je životom; svoju provedivost mora sam dokazati, jer su nam političkom konjunkturu dani najpovoljniji uvjeti. Pitanje, da li ćemo moći da održimo već stečene pozicije, je prije svega pitanje novčanih sredstava. U ovoj tački zalažemo je dosad židovski narod.

Leo Motzkin prikazuje velika djela njemačkih Židova i naglašuje, da iz te prošlosti nastaje za njemačko židovstvo obveza za buduću rad. Njemačko židovstvo, koje je stvorilo teoriju asimilacije, mora da prednjači i na putu k nacionalnom oslobodjenju.

Engleska i Palestina

Viscount Curzon stavio je 16. o. mj. u donjoj kući upit na ministra predsjednika, da li vlada namjerava uspostavu narodne domaje za Židove u Palestini, te ako to namjerava, da li je vlada, prije nego što je stvorila ovaku odluku, i računala na troškove ovakovog poduzeća. Viscount Curzon želio je nadalje da dozna, koje troškove sada prouzrokuje ova politika zemlji, te da li je ova politika spojiva s principom štednje.

U ime vlade izjavio je ministar kolonija Churchill, da se na prvi dio upita može jesno odgovoriti, pošto je vlada zaista odlučila, da u Palestini izgradi židovsku narodnu domaju. Vladina politika objavljena je, kako je kući poznato, u dopisu, što ga je Balfour mjeseca novembra 1917. upravio na Lord Rotschilda. Razlozi za odluku za ovakovu politiku ne mogu se navesti u svim potankostima u jednom odgovoru. Glede troškova poziva se ministar na budžet, koji je predložen kući.

U gornjoj kući bavio se je Lord Raglan u jednoj interpelaciji planom inžinira Ruthenberga za izgradnju vodenih snaga u Palestini. Upitao je, da li je plan već sankcioniran od vlade, da li je odobren od posjednika, te da li vlada kontrolira izgradnju. U ime vlade odgovorio je Duke of Sutherland, da je Ruthenbergov projekat najbolje od svega, što je do sada predloženo sa židovske strane. Njegov plan ide prije svega za povodjivanjem cijele doline Jordana.

Vlada je zahtjevala od Ruthenberga kao preduvjet za podijeljenje koncesije stvaranje društva sa izvjesnim minimalnim kapitalom. Sve regulacije i inače planovi rada vezani su na odobrenje palestinske vlade uz sudjelovanje Cijonističke Organizacije (Jewish Agency), kako je to predviđeno u palestinskom mandatu. U koncesiji se jasno kaže, da društvo ne smije raditi sa odveć velikim profitom. Vlada je u stanju, da kontrolira sve cijene za uporabu električne snage. Čitavo poduzeće stajat će pod najstrožom kontrolom palestinske vlade. Engleska vlada nije uopće preuzela nikakve odgovornosti glede uspjeha ovih planova. Spomenuti je još, da je cijeli plan ispitan kako od palestinske vlade, tako i od eksperta u ministarstvu kolonija, te su zaštićena prava posjednika zemljišta u ovim krajevima. Svakako direktno odobrenje posjednika zemljište nije dobiveno. U svakom slučaju valja ustanoviti, da se vlada i uprava, a i pučanstvo Palestine može zadovoljiti sa ostvarenjem ovoga plana, koji će biti od neobične koristi za zemlju. U interesu je posjednika zemljišta, da ne smetaju ostvarenju ovoga plana, isto tako, kao i svojedobno kod izgradnje željeznica. Vlada ne će ni u ikakvom slučaju dopustiti ikakovu smetnju, pošto će Ruthenbergov plan uroditi mnogim dobrim za cijelu Palestinu.

Na upit lorda Raglana, da li će se dopustiti posjednicima zemljišta, da izidju pred tribunalom, izjavio je Duke of Sutherland, da u povodu ovoga pitanja mora doći do odgovarajućih institucija. Glede zaposlenja radnika kod ovih projekata, izjavio je, da se tamo imaju zaposliti isto tako židovski, kao i arapski radnici. Bit će zadaća vlade, da održi red i

da zaštiti zgrade od eventualnih napada. U ovom pogledu predviđene su u sporazumu posebne odredbe.

Keren Hajesod

PROF. WEIZMANN U PARIZU.

Povodom boravka prof. Weizmanna u Parizu održala se velika židovska skupština u svrhu obnovnog rada u Palestini. Prof. Weizmann držao je veliki govor, u kojem je izvjestio o sadašnjim uspjesima židovskih nastojanja u Palestini i o potrebi snažnog podupiranja Keren Hajesoda po čitavom židovstvu. Skupštini predsjedao je narodni zastupnik Simonin, koji je izjavio velike svoje simpatije za obnovnu misao. Skupština bila je prema izvještaju novina velika manifestacija za obnovni fond. »Jewish Chronicle« spominju, da je bilo preko 2000 učesnika, te da je to bila najveća skupština, koju je Pariz do sada imao za obnovno djelo.

Rad za Keren Hajesod u njemačkim gradovima. Njemački Keren Hajesod, nastavlja intenzivno svoje radove, da bi njemačkom židovstvu osigurao začasno mjesto u kampanji Keren Hajesoda. Prvi rezultati američkog rada za Keren Hajesod učinili su u Njemačkoj velik dojam, i sve općine nastoje, da služe obnovi Palestine podupiranjem Keren Hajesoda. Da bi se pojedinim općinama omogućilo da izvrše dobru svoju volju, odredilo je predsjedništvo njemačkog Keren Hajesoda agitaciju u pojedinim mjestima. Time se provadja sistem, koji je tako uspješno uporabljen u Sjedinjenim Državama. 8. i 9. marta započela je pod upravom dra. Hantkea velika kampanja u Hannoveru, a 8. i 9. aprila započet će u Chemnitzu pod upravom Juliusa Bergera. Očekuje se veliki uspjeh, jer obje ove općine su s velikom simpatijom pozdravile obnovnu misao. U smislu principa Keren Hajesoda zahvatit će rad Židove svijet stranaka. U savezu s time spominjemo, da je centralni odbor i zemaljski odbor Cijonističke Organizacije za Njemačku objelodanio apel, kojim se njemački cioniste pozivlju, da vrše svoju maaser dužnost. S pravom se naglašuje u apelu, da o izvršenju toga principa po cionistima zavisi konačni uspjeh u Njemačkoj.

Nemoj tugovati, ženo!
Pokopaj djeteta tijelo!
Crknuti Jevrejini mora,
Uništiti Gospoda hoće.

U srijedu je prva sjednica gospode Novoga Vijeća, novoizabrani vijećnici prisizhu pod vedrom nebom, a građani polažu protuprisegu. Iza toga polaže jevrejska općina račun o dancima, koje imade da svake godine plaća caru, gradu i biskupu: »osam hiljada četiri stotine i sedam dobro vaganih zlatnih fiorina«. »Plaćaju dobro i pune gradsku kesu«, priznaje miroljubivi načelnik Johann Bernhoch; druga gospoda iz vijeća, koja nemaju čistu savjest, šuteći obore pogled. U četvrtak je dan sajma i suda. Pred jednom kućom trubi herold: »Tko imade tužbu, neka stupi naprijed«. Dvije sitnice se odmah riješavaju. I treća nije važna, ali jedan Jevrejini treba da prisegne i moli, da ga po njegovom zakonu prisegnu pred

rabinom. Bučna svjetina traži prisegu na »svinjsku kožu«. »Mora biti od krmače, koja se oprasila pred dva put sedam dana. Na sise valja da stane golim nogama, tako propisuju stari propisi!« — više izazivajući neki protuha razveseljenoj svjetini. Na koncu javlja se neki svjedok prijepornoga događaja, da položi prisegu umjesto Jevrejina. U petak pokazuju se prvi tmurni znaci. Od petka na večer poznaje općina svoju sudbinu, ali sabat je sili na neotporni mir. Na koncu službe božje, kojom se završava blagdan, dok jeheto već stajao u plamenu i dok su na krvlju preplavljenom podu hrama hroptali umirući, prislanja stogodišnji rabi Isak šofar na usta i trubi dugi bolni zov »tekia« u gungulu, a onda drščući »šeborim« i sumorni »terua«. Četvrti zov prekida udarac mača.

Ovo sve prikazuje se jakošću i sigurnošću, daleko od dnevne mode u maniri

istorijskog slikara, puno boja i radnje. Šareno, živo; tačnim slikanjem detalja, a ipak bez zaustavljanja kod pojedinih događaja, nego s uspješnim nastojanjem prodrti do suštine problema, koja se ne zaustavlja vremenom. Pod plaštem ovoga romana skriva se bogata učenost, eksaktno poznavanje svjetovnoga i crkvenoga ceremonijala vremena, a upravo vrijedno udivljenja je poznavanje jevrejskoga rituala do u najmanju sitnicu.

Preko hvale romanopiscu i poštovanja istoriku valja da čitaoc misli na političara, koji govori iz knjige: na fino razumijevanje osebina drugih naroda, na njegov smisao za oprezno i ustrajno približavanje događaja, koji se ne dadu zapriječiti i na jakost i temperamenat zahvatiti u pravom momentu.

I to valja da se iščekivajući ustanovi.

Kuratorij Keren Hajesoda za Bukovinu. Koncem februara osnovan je u Černovicama kuratorij Keren Hajesoda za cijelu Bukovinu, koji se sastoji iz zastupnika sviju stranaka. Na čelu je kuratorija senator dr. S. Weiselberger, koji uživa najveće poštovanje kod rumunjskih Židova. Keren Hajesod u Bukovini postigao je već lijepih uspjeha. Na zadnjoj zemaljskoj konferenciji izvjestio je prof. dr. Reifer, da je potpisano obveznica u iznosu od 2 milijuna leja. Od konferencije potpisano je dalje 1 milijun i sto leja. Ove obveznice potiču iz manjih provincijalnih mjesta, a sada će se doskora započeti sa akcijom i u Černovicama.

Pred velikom akcijom Keren Hajesoda u New-Yorku Članovi Keren Hajesod delegacije koncentriraju sad svoje sile na rad u državi New-York. 16. aprila početak će veliki »Drive«. Vladimir Jabotinsky osigurao si je neumornim radom cijelu legiju dragovoljnih saradnika. U samom Bostonu javilo mu se 300 mladih Židova, koji su voljni provesti rad za Keren Hajesod u tom gradu. U New-Yorku javio se vrlo veliki broj pomagača. Nakon govora, koji je Jabotinsky držao u hotel Pensilvanija, javile su se vrlo mnoge žene za suradnju. Sudac Dannenbaum, pod čijom upravom stoji sav rad u New-Yorku, apelirao je naročito na osjećaj židovske žene, te je medju ostalim rekao: »Tko je mogao, da stvori židovski dom, moći će stvoriti i židovsku domaću. Tko je mogao da se brine za svoju djecu, moći će da se brine i za djecu židovske zajednice«.

Dok se u New-Yorku intenzivno radi na pripravama, nastoji Keren Hajesod komitej u gradovima, koje je posjetila komisija, da ubere iznose za potpisane obveznice. U državi Connecticut početak će 16. aprila Keren Hajesod tjedan, a učestvovati će ovi gradovi: Hartford, New Haven, Bridgeport, Waterbury, Willimantic, Greenwich, Danbury, Ansonia, Colchester, Middletown, Stamford, New London, Norwich, South, Norwalk, Meriden, Wallingford, Ellington, New Britain, South Manchester, Torrington, Winsted i Putnam.

Iz cionističkog svijeta

SJEDNICA AKCIJONOG ODBORA U BERLINU.

U četvrtak, dne 16. marta, nastavljena je u popodnevnoj sjednici generalna debata i debata o pojedinim izvještajima. Nakon što su gotovo svi članovi učestvovali u debati, razložio je Weizmann u svojoj zaključnoj riječi ponovno osebnost situacije i bavio se iznešenim argumentima. Weizmann ističe, da se svijetski položaj od 1917. znatno promijenio i da i svi drugi narodi trpe pod poteškoćama, koje usporavaju i naš rad. Naročito su neke grupe i ličnosti u Engleskoj danas drukčije orijentirane, te istupaju protiv nas. Ali ove poteškoće ne smijemo precijeniti. Odlučujući engleski faktori usraju kod dosadašnje politike. Moramo iskoristiti svaku šansu, pa je stoga nesnosno, ako upravo u tim teškim časovima i cionističke grupe rade protiv nas. Konačno govorio je Weizmann o mogućnostima dalekosežne arapske politike.

Slijedeći dan debatiralo se o predlozima, koji su izradjeni po pojedinim komisijama. Akcijoni Odbor izrazio je razne želje gledom

na držanje Egzekutive kod rasprave o palestinskom ustavu, a naročito o položaju Jewish Agency, te pitanje imigracije. Stvoren je cijeli niz zaključaka, od kojih ove objelodanjemo :

Politika.

Akcijoni Odbor odobrava politiku Egzekutive Cionističke Organizacije i odobrava politiku, koju je Egzekutiva predložila za naredno vrijeme.

Šekel-akcija.

Akcijoni Odbor poziva sve cionističke saveze, da u narednim mjesecima provedu šekelsku akciju i da u isto vrijeme skupe i zasebne doprinose za Egzekutivu.

Budžet.

I. Akcijoni Odbor nakon saslušanja izvješća gospodarskog vijeća o finansijskom položaju i radu Keren Hajesoda ustanovljuje, da pored uspješnog rada cionističke delegacije u Americi i sad još nije pokriven redoviti palestinski budžet, jer se u nekim evropskim zemljama još uvijek nije provela s uspjehom akcija za Keren Hajesod. Akcijoni Odbor obraća se na židovsku i cionističku javnost Evrope, da sve svoje sile upotrijebi i da namakne potrebna sredstva za pokrivanje palestinskog budžeta, te poziva sve cionističke federacije i frakcije, da Keren Hajesodu dadu najbolje svoje organizatorne i agitatorne sile.

II. Obzirom na to, da bi redukcija poljoprivrednog budžeta bila opasnost za kolonizatorne početke poziva Akcijoni Odbor Egzekutivu, da sve poduzme, da se poljoprivredni i javni radovi mogu nesmetano provesti u zaključenom opsegu.

III. Akcijoni Odbor izradjuje delegaciji u Americi za njezin neumorni i uspješni rad svoju zahvalnost.

Kampanja opozicije.

Akcijoni Odbor najoštrije osudjuje kampanju, koju su u zadnje vrijeme vodili neki cionisti, a u kojoj su bili protiv vodstva Cionističke Organizacije podignuta stvarno neopravdana, a formalna teška uvredljiva okrivljenja.

Akcijoni Odbor se nada, da će i nadalje najbolji i najodgovorniji muževi Cionističke Organizacije, nesmetani napadajima zadnje kompanje, staviti svu svoju radnu snagu u službu Cionističke Organizacije.

Komisija za prišljednje.

U saglasju sa prijedlogom Egzekutive izabire Akcijoni Odbor komisiju, da ustanovi u svim uredima Cionističke Organizacije u Palestini i u galuti, da li su moguće prišljednje i na kojim mjestima. Komisija ima narednoj sjednici Akcijonog Odbora da podnese izvještaj.

Poslovni red.

Za izradbu poslovnog reda Akcijonog Odbora imenuje se Odbor, koji sastoji iz predsjednika i članova Akcijonoga Odbora, koji staju u Beču, koji ima da izradi poslovni red do naredne sjednice Akcijonog Odbora, te isti predložiti Akcijonom Odboru. Istomu odboru upućuje se i prijedlog radi uredjenja stalnog ureda kod prezidija Akcijonoga Odbora.

Članak Ramsay Macdonalda o Palestini. Kako je poznato boravio je vodja engleskih radnika Ramsay Macdonald duže vremena u Palestini, da bi proučio stanje zemlje. U protimbi prema lord Northcliffeu, koji je u Palestini boravio svega 48 sati i na temelju toga »informirao« englesku javnost, britski radnički vodja nastojao je oduljim studijem

da upozna zemlju i pučanstvo i tim je mjerodavniji njegov sud. U opširnom članku, koji je objelodanio u »Westminster Gazette« bavi se Ramsay Macdonald sa židovsko-arapskim odnošajima, te je mišljenja, da se s obje strane nastoji oko izmirenja. Nakon opširnog opisa teškog židovskog kolonizatornog rada izvješćuje Macdonald o nutarnjoj vezi Židova sa Palestinom. »U toj zemlji«, veli, je nešto, što nadilazi naše predodžbe svojom veličinom. Putovao sam od Dana do Beršebe i danomice je ovo uvjerenje u meni raslo . . . Nijedna sila svijeta nemože toj zemlji oduzeti magičnu privlačivu snagu, koju ona ima na taj narod. Vidio sam tamo preostatke naroda, koji čita svoje molitve kod Kotel Maaravi, cjeliva razoreno, kamenje i pali svoje plamsajuće svijeće nade i vjere. Vidio sam bezbrojne grobove u dolini Josafat, u kojoj počivaju praoci izabranoga naroda, koji je onamo pošao da dočeka pravonijek suca i da ga izvrši. Vidio sam život, omladinu, vjernike, koji kultiviraju puste krajeve i obožavaju zemlju, kao što zaručnik obožava svojim darovima svoju zaručnicu. Sve to jasno pokazuje, da u srcima židovstva postoji ljubav, i da u duhu svakog Židova djeluje traženje, koje će se uzdržati i pored sviju zapreka i u nepreglednom nizu generacija, dok se ne ispune proročanstva njegovih starih učitelja i njegova vlastita srca.

Pregovori između Cionista i Arapa.

Predsjednik svjetske cionističke organizacije dr. Haim Weizmann povratit će se valjda sa sjednice Akcijonog Komiteja direktno u London, kako bi ponovno stupio u pregovore sa arapskom delegacijom. Na tom će ga putu pratiti sudac Rosenblatt, kako bi sudjelovao u ovim pregovorima u ime američkih cionista.

Američanski Židovi za Palestinu. U januaru ove godine registrirali su palestinske imigracione oblasti znatan porast američkih useljenika. Većina useljenika su židovski stručnjaci, koji su napustili svoja dobra mjesta u Udruženim Državama, da u Palestini vrše pionirski rad.

Iz Palestine

Sud o židovskim radnicima u Palestini.

Sir Wyndhan Deedes, civilni tajnik palestinske vlade, posjetio je ponovno židovsku radničku zadrugu u Dilieu. Nakon pregleda radova, koji su izvedeni po zadruzi, izjavio je Deedes, da je prošle godine još sumnjao, da li će se moći uspješno obraditi kamenito tlo od Dillea. Danas mora reći, da je besprimjerna energija židovskih pionira svladala sve poteškoće.

Osnutak semitske kulturne lige. Prof. orijentalne akademije, poznati židovski učenjak, Adolf Strauss, koji se nedavno vratio iz Palestine, objelodanjuje u »Neue Freie Presse« njegove utiske iz Palestine o arapsko-židovskim odnošajima, te tom zgodom saopćuje, da mu je uspelo predobiti za njegovu ideju osnutka semitske kulturne lige, kojoj će pripadati Židovi i Arapi, velik broj uglednih arapskih vodja. U svrhu unapredjenja ove ideje uspio mu je osnutak općeg semitskog mjesečnika, u kojem će saradjevati ugledni muhamedanski i hrišćanski Ara-

ni, te židovski pisci. List imaće da poradi oko zbliženja, te na učvršćenju rasnog jedinstva i semitske kulturne zajednice. Taj pokret ima da zahvati pored Palestine i Egipat, Siriju i Mezopotamiju. Veći dio arapskog novinstva pokazao je veliki interes za ovaj kulturni pokret, te će ga najživlje podupirati.

Pasteurov institut u Jeruzalimu. Iz godišnjeg izvještaja »Židovskog društva za sanitarne interese u Palestini« vadi ovu vijest o Pasteurovom institutu u Jeruzalimu: od okupacije Palestine postignuti su na polju zdravstva znatni napreci. Zdravstveni odsjek palestinske vlade oficijelno je priznao Pasteurov institut našeg društva u Jeruzalimu kao javnu sanitarnu uredbu. Prije godinu dana htjela je vlada da preuzme taj institut. Mi smo otklonili tu ponudu, jer institut ima prema intencijama svojih osnivača ostane židovski premda se njegovim radom mogu da služe svi dijelovi pučanstva. Postoji namjera, da se institut održi tako dugo samostalnim, dok ne će moći biti priključen mikrobiološkom institutu jevrejskog univerziteta, čiji je osnutak nastojanja prof. Einsteina u Americi osiguran za dugledno vrijeme. Pregovori sa Sir Herbertom Samuelom i Colonelom Heronom, šefom zdravstvenog odsjeka, završili su time, da je vlada odustala od osnutka posebnog vlastitog instituta i predala Pasteurovom institutu nabavu limfe za kozice i liječenje onih, koji su sumnjivi s bjesnoće.

Amerikansko automobilsko društvo za Palestinu. U Newyorku osnovano je »Palestine Motor Company«, koje ima da poradi na podizanju i proširenju automobilske prometa u Palestini. Dionička je glavica novoga poduzeća za sada 100 hiljada dolara. Koncem aprila otpremit će se prvi transport automobila u Palestinu. Društvo će kasnije otvoriti u svim palestinskim gradovima svoje radionice, u kojima će se iz Amerike importirani sastavni dijelovi automobila moći montirati. Osnivači društva su odlični američki trgovci i mnogi tvorničari automobila. U Palestini postoje već tri automobilska društva no ona su premalena, da bi mogla svladati sav promet za vrijeme turističke sezone.

Porast židovskog pučanstva u Jeruzalimu. Od oktobra 1920. do oktobra 1921. nastanilo se u Jeruzalimu 2225 židovskih useljenika, dok se od oktobra 1919. do oktobra 1920. nastanilo u Jeruzalimu 1860 Židova. Novi useljenici su većinom iz Maroka, Persije i Mezopotamije.

Podupiranje sadjenja duhana. Iz zadnjeg izvještaja poljoprivrednog odsjeka palestinske vlade razabiremo, da su do sada iz vladinih zaliha dobili besplatno duhansko sjeme 63 sela i kolonije. Vlada namjerava da sadašnji sistem podjele zadrži i nada se, da će se sijanje duhana u Palestini brzo razviti. Razdijeljene su duhanske vrste turske i sirske provenijencije.

Iz Jugoslavije

ŠEKEL-AKCIJA.

U prošlom broju »Židova« objelodanjene su instrukcije za provedenje šekelakcije. Ne možemo dovoljno naglasiti golemu važnost što intenzivnijeg i opširnijeg provedenja ove akcije. U broju

platioca šekela odrazuje se snaga svjetske Cijonističke Organizacije, o veličini njihova broja zavise veći ili manji uspjesi vodstva u cilju ostvarivanja cijonističkih zahtjeva. Ali ne samo to. Prinosi platioca šekela nijesu tek vanjski znak moralne snage cijonističke ideje; što više, oni su sredstvo, i to jedino novčano sredstvo, koje vodstvu stoji na raspoloženje da oživotvori veliki i raznoliki kompleks zadataka, što mu ih je židovski narod povjerio na ostvarenje

Treba stoga da se povjerenici za provedenje šekelakcije unutar pojedinih mjesnih cijonističkih organizacija bez odlaganja i sa najvećim intenzitetom late provodjanja akcije, da za što brže i potpunije provedenje akcije pritegnu na saradnju oveći broj saradnika (minjanim!) i da potpunim izvršenjem primljenih instrukcija omoguće mjesčno obračunavanje zemaljske organizacije sa centralom u Londonu.

Pozivamo već sada sve povjerenike za provedenje šekelakcije, da pristupe najopsežnijim pripravama za održanje šekel tjedna na dane holhamoed pesah. Ovi dani neka budu dani propagande za šekel i ubiranje šekalim. U ovim danima neka svaki cijonista, sjećajući se radošno nekadašnjeg izbavljenja židovskog naroda iz ropstva, dade svoj obol za utiranje puta židovskom narodu u zemlju otaca. **Cijonisti, platite šekel!**

Osnutak jevrejske stranke. Kako smo već javili, poduzeo je naš sumišljenik g. dr. Julije Dohanyi agitaciono putovanje po Vojvodini, da osnuje jevrejsku stranku. Dne 18. marta bio je u Novom Sadu, gdje je držao predavanje o potrebi osnutka jevrejske organizacije. Sjednicu otvorio je predsjednik dr. Sattler, a zatim je u oduljem govoru razložio dr. Dohanyi svoje stajalište. Ističe prije svega važnost organizovanja i potrebu stranke, u kojoj bi svaki Židov mogao učestvovati. Za sada bi u prvom redu bila zadaća Židova, da se politički organiziraju za općinske izbore. U daljnjem toku njegovog interesantnog predavanja iznosi našim čitateljima već poznate misli o potrebi političke organizacije, ističući, da je mogućnost organizacije dana, da je izborni zakon liberalan i da samo o Židovima zavisi, da li će se služiti pravom svrshodnosti. U ime necijonista podupire dr. Lustig predlog predavača i predlaže, da se u tu svrhu izabere mješovita komisija, koja će donijeti konačni predlog.

Iz Saveza jevrejskih vjeroispovjednih općina. Kako sarajevska »Židovska Svijest« doznaje, dostavio je Savez jevrejskih vjeroispovjednih općina neke važne odluke glavne uprave Saveza svim jevrejskim općinama, te od tih odluka donosimo ove:

1. Da bi se izbjegli sukobi izmedju pojedinih vjeroispovjednih općina i ujedno zaštitila prava svake općine u pogledu naplate njenih prihoda, koji joj pripadaju od njenih članova prigodom vjenčanja i drugih obreda, koje vjeroispovjedne općine vrše prema svojim članovima u vezi sa pripadnicima druge općine ili samo prema pripadnicima druge općine, ima vjeroispovjedna općina, koja je umoljena da izvrši vjerski obred, da prethodno za-

traži od stranke, koja pripada drugoj općini naše Kraljevine, da podnese akt svoje općine, da je prema istoj ispunila sve materijalne obveze i da odobrava izvršenje vjerskog obreda prema njenom članu.

Tek po ispunjenju ove obveze od strane pripadnika druge općine moći će umoljena općina pristupiti izvršenju toga vjerskog obreda.

Punu taksu za izvršenje vjerskog obreda ima pravo da naplati općina, koja vrši vjerski obred. Medjutim, kako se kod obreda vjenčanja u nekim općinama naplaćuje pored takse vjenčanja još i pristojba od miraza, ima pravo samo ona općina, kojoj pripada ona stranka koja miraz daje, na ovu pristojbu od miraza.

2. Da bi sve općine jednolično uredile davanje potpore siromašnima, a da bi se suzbilo profesionalno prosjačenje i ovi posljednji pobilježili i Savezu saopćili radi obavještenja svih općina, poziva se naslov, da u svojoj općini obrazuje fond za potpomaganje stalnih i prolaznih, siromaka. U taj fond neka dadu pripadnici općina onaj svoj dio potpore, koji preko godine inače za siromake troše. Na taj će način otpasti prosjačenje po kućama, a općina će prosjake moći popisati i držati u evidenciji.

Općine treba da saopće Saveznoj kancelariji bar svaka tri mjeseca profesionalne prosjake, koji su tu općinu posjetili.

Osijek: Klub židovskih žena u Osijeku priredio je 11. o. mj. purimsku zabavu, koja je u moralnom i materijalnom pogledu lijepo uspjela. Naročito treba istaknuti i pohvaliti zaključak kluba, da čisti prihod ove zabave privede Keren kajemetu. Čisti je prihod odbacio svolu, s kojom se Jaar Jugoslavija uvećaje za jednu hiljadu drveća. Uprava Keren kajemeta za Jugoslaviju izriče ovim putem blagodarnost članicama kluba, napose neumornoj i agilnoj sumišljenici gdji Pauli Leitner, koja si je svojim mnogogodišnjim uspješnim cijonističkim radom stekla već velikih zasluga. Cijonisti grada Osijeka su ovogodišnjem dosadanjim radom za Keren kajemet osvojili prvo mjesto. Poželjno je da njihov rad i uspjeh bude potstrekom i sumišljenicima ostalih mjesta u našoj kraljevini.

Jaar Jugoslavija: Ova sabirna grana za Keren kajemet sliče sve to širi krug prijatelja. Spoznaja goleme važnosti pošumljivanja palestinskog tla poliće svakog dobrog Židova, da daruje po koje drvo za šumu, koja će se pod imenom »Jaar Jugoslavija« početi zasadjivati, čim bude popunjen broj potrebnih drveća. Do sada darovano je 3094 drveća, pa je prema tome za puni broj šume potrebno još 6006 drveća. Sudeći po dosadanjem uspjehu ima nade, da će do konca ove godine biti darivan još potreban broj drveća tako, da će se već slijedećeg proljeća moći početi sa zasadjivanjem šume Jugoslavia.

Osnutak pjevačkog društva u Karlovcu. Na policaj nekih mladih, pokreće se ovaj tjedan akcija oko osnutka pjevačkog društva, koje bi se bavilo sinagogalnom glazbom (u hramu). Ugledni članovi općine upravit će poziv na židovsko građanstvo za glavnu skupštinu, koja će biti već u nedjelju 2. aprila. Zborom će ravnati mjesni nadkantor g D. Meisel, čija odlična volja i vanredna sprema garantuje interes svekolikog židovskog građanstva i doličan uspjeh samome društvu.

Ogulin. Povodom proslave srebrnog pira supruga Neline i Ernesta Goldnera dne 11. o. mj. sabrano je K 2700 za upis svečara u Zlatnu knjigu Keren kajemeta.

Sport i gimnastika

MAKABI 1921. GODINE.

U prošlom broju donijeli smo izvještaj o održanoj glavnoj skupštini »Makabia«, i saopćili novo izabrani odbor. Kod toga je pomutnjom naznačen pročelnikom tenis sekcije dr. Miroslav Sever, dok faktično pročelnik ove sekcije u opće još nije izabran, što ovime ispravljamo.

Prošlogodišnje djelovanje Makabia došlo je do naročito vidljivog izražaja u uspjesima najstarije, gombalačke sekcije. Na javnoj vježbi, održanoj dne 29. jula pr. godine na Haškovom igralištu u Maksimiru, podala je zaokruženu sliku požrtvovnog i napornog rada ove sekcije. Nastupile su sve kategorije članstva u prostim vježbama i na spravama, i svojim preciznim izvadanjima zadivili mnogobrojno općinstvo, koje je sa velikim interesom i zadovoljstvom pratilo izvedbe i djece i muškog i ženskog podmlatka, te muškog i ženskog članstva.

Kratko vrijeme iza toga, dne 15. 16. i 17. augusta p. g. nastupila je povodom omladinskog sleta gombalačka sekcija Makabia u javnom nastupu sa svoja 54 člana, i u gimnastičkim natjecanjima odnijela 8 nagrada. Kraj nepedesnosti gombaone doprinijela je ovim lijepim uspjesima mogućnost vježbanja na ljetnom vježbalištu na dvorištu zagrebačke žid. bog. općine. Broj stalnih vježbača sviju kategorija ove sekcije iznosio je 152 člana.

I ako je rad ove sekcije pokazao lijepi uspjeh, mogao bi ovaj da bude znatno veći, kad joj ne bi nedostajao glavni preduvjet za povoljni razvitak: moderna gombaona. Na ovom nedostatku mora da razvitak zastane, jer u sada

raspoloživoj gombaoni ne može da radi ograničenosti prostora vježba no samo neznatni dio onoga broja vježbača, koji bi se začlanili, da gombaona u pogledu prostora i higijenskih zahtjeva odgovara. Ne možemo stoga dovoljno naglasiti potrebu, da se ma i najvećim naprezanjima omogući poželjni razvitak ove sekcije gradnjom jedne svim zahtjevima savremene gimnastike odgovarajuće gombaone. Dužnost je svega našega židovstva da u cilju toga doprinese potrebna sredstva i tako bar donekle honorira požrtvovnost i samozatajni rad vodstva ove sekcije. Samo tako moći ćemo da postignemo ideal tjelesnog uzgoja našega podmlatka, samo tako moći ćemo da stvorimo dušom i tijelom jaku židovsku generaciju.

Nogometna sekcija pokazala je prošle godine veliki napredak, koji najbolje karakteriše njezin prelaz iz trećeg u drugi razred. Za prvenstvo odigrane su u jesenskoj sezoni 6 utakmice, od ovih dvije u korist Makabia, jedna neodlučna, a u trima je Makabi podlegao. Za konačni rezultat bit će odlučni uspjesi utakmica u proljetnoj sezoni. Odigrane su i mnoge uspjele prijateljske utakmice, tako sa gradačkim »Hakoah«, sa nogometnim klubovima u Bjelovaru, Čakovcu, Križevcu, Koprivnici i Varaždinu. Mnogo obećaje nogometni podmladak ove sekcije, koji je lijepom igrom u prošlogodišnjim prvenstvenim natjecanjima juniora izvojštio drugo mjesto.

Lakoatletska sekcija takodjer se lijepo razvila i postigla zasluženih povoljnih uspjeha. Ozbiljnost članova ove sekcije u shvatanju športa zaista mora da zadiljuje i može da služi primjerom. Samoprijegom i dobrovoljno nametnutom apstinencijom od raznih »užitaka«, kojima se inače omladina više no što je korisno podaje, ova je sekcija u razmjer-

no kratko vrijeme napredovala do vidnoga mjesta u ovoj grani športa. Tako su iznijeli pobjedu dne 29. V. p. g. u međuklubskom meetingu Hašk-Makabi. U internacionalnom meetingu Haška 28. VIII. p. g. plasirani su članovi ove sekcije Mondschein u trčanju na 100 m i 200 m, te Rosenberg u bacanju diska na drugom mjestu, a štafeta Makabia 4 x 100 m došla je prva na cilj. Povoljni uspjesi postignuti su i u meetingu za prvenstvo u Jugoslaviji dne 10. IX. p. g. Napose treba istaknuti, da je požrtvovnim nastojanjem pročelnika sekcije, g. Ignjata Neussera, jednoj manjoj grupi atleta bilo omogućeno učestvovanje u internacionalnim Masarykovim igrama u Pragu, u kojima je uspjele atletičarice Kohnu, da se u trčanju na 800 m. plasiraju u finalu. U podmlatku, koji je s velikim uspjehom sudjelovao u srednjoškolskim natjecanjima ima ova sekcija garanciju za još intenzivniji i uspješniji rad u budućnosti.

U pomanjkanju vlastitog igrališta mogla je tenis sekcija samo u ograničenom broju (oko 30) da gaji ovu lijepu granu športa.

U nastojanju, da proširi djelovanje društva u kulturnom pravcu, obrazovanje je mjeseca septembra pr. g. pjevačka sekcija, kojom upravlja društveni zborovodja prof. Žiga Hirsler. Ova sekcija stavila u zadatak gajenje jevrejske pjesme, pa je poželjno, da se pristupom što većeg broja pjevača mogući postizavanje plemenitog cilja ove sekcije, a već pristupjeli članovi da većom ozbiljnošću i marljivošću olakšaju požrtvovan rad zborovodje.

Sa prošlogodišnjim djelovanjem Makabia možemo prema danim prilikama biti zadovoljni a na kraju ponovno upravljamo na židovsko gradjanstvo najozbiljniji apel, da ovo nadasve važno i agilno društvo podupre moralno i materijalno u svim njegovim nastojanjima.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

20 godina Keren Kajemet lejisrael

Historički osvrt od dra Hillela Schachtela.

Keren kajemet lejisrael, koji je pod svojim prijašnjim nazivom Židovski narodni fond pošao u pravom smislu popularnim, hoće da služi svemu jevrejskom narodu. Kao djelo cijionističkog pokreta njegov je razvitak usko vezan s razvitkom polonjega. Iza 20 godišnjeg slavnog opstanka bit će osvrt na postanak i razvitak Keren kajemeta od znatnog interesa.

1. Do svijetskog rata.

Prof. dr. Hermann Schapira je otac ideje za osnutak Narodnog fonda. Već 1884. godine, na konferenciji u Kattowitzu, propagovao ju je, ali bez uspjeha. Za I. cijionističkog kongresa 1897. godine donio je centralni organ »Die Welt« Schapirin prevažan predlog: Svi Jevreji svijeta, neimućni i bogati, neka jednokratnim i periodičkim prinosima stvore »Opći jevrejski fond« od 10 milijuna sterlinga. Dvije trećine fonda imadu se upotrijebiti za stečenje poleslinske zemlje, a ostatak u glavnome za njezino uzdržavanje i kultiviranje — svagda na osnovu

jednoga plebiscita. Jednoć stečena zemlja ne smije se nikada, ni Jevrejima, prodati, već se smije najviše na 49 godina po određenim principima davati u zakup.

Kongres, na kojemu je Schapira učestvovao i uzeo riječ, zaključio je da stvori organizaciju, koja bi imala da pozove cjelokupni narod na obrazovanje jednog »Židovskog narodnog fonda«. Kongres usvojio je prema referatu dra Bodenheimera i principe Schapirinog predloga, te je kao svrhu Narodnog fonda ustanovio slićanje zemlje u Palestini kao neoludjive narodne vlasnosti. Podjedno slavljeno je vodstvu Cijionističke Organizacije, Akcijonom Komiteju, u zadatak, da predloži narodnom kongresu osnovu za Narodni fond.

Skoro zalim, 8. maja 1898. umro je Schapira. Akcijoni komite u Beču bio je ali posve okupiran teškom zadaćom oko osnutka banke, pa je jamačno držao suvišnim još i jedan zemljišni fond. Hezl je gojio nadu, da će iza postignuća javnopravno osigurane domaće naći druga vrela naročito fondove ICA-e, koji jednako tvore narodnu imovinu.

Na IV. kongresu, 1900. god. dao je napokon A. K. svom članu ing. Johannu Kre-

menezkomu, da referiše o Narodnom fondu. Predložen je poziv za sabiranje, a kao jedino sabirno sredstvo predviđene su marke, čija cijena odgovara najmanjoj kovanoj novčanici pojedine zemlje. Kongres se ali ograničio na ponovni nalog A. K-u, da preduzme sve predradnje; ponajprije se ali ima »Židovska kolonijalna banka« (I. C. T.) da privede u živost. To je i opet značilo osjeljivu odgodu. Tek, kad je dnevni red V. kongresa 1901. god. navjestio osnutak Narodnog fonda, mogla je »Die Welt« da iskaže prve čedne darove. Po oficijelnom prikazu projekta, što ga je izradio Kremenezky, ima da je isključiva svrha Narodnog fonda kupovanje zemlje. Fond mora da ostane netaknut, dok ne postigne po kongresu određenu svotu, od prilike 200.000 funti šterlinga, a tek onda mogla bi se upotrijebiti polovica fonda i budućih prihoda. Kao glavno sabirno sredstvo bile su i sada predviđene cijionističke marke, koje su zamišljene kao namire malih darova; uz to imali bi se veći darovi upisati u jednu »Zlatnu knjigu«.

Kongres nije ovu osnovu bez daljnega odobrio. Ipak je Narodni fond inauguriran prvim većim darovima u bazelskoj sinagazi-

Nu 24 sata iza foga činilo se gotovo, kao da će se ostati samo kod projekta. Mnijenja su se na kongresu uz burnu diskusiju oštro razilazila i Herzl morao je da uloži sav svoj autoritet, da je projekat mimo sviju prigovora konačno prihvaćen sa 105 prama 82 glasa, dakle sa baš ne preimpozantnom većinom. U udovoljenju primišljajima manjine, podijeljen je A. K.-u nalog, da do narednog kongresa stvori legalnu osnovku za Narodni fond i da se u tu svrhu posluži jednom komisijom jurista. Tako je 29. decembra 1901. god. »Židovski narodni fond« stupio u život. Zaista veliki momenat u povijesti našega naroda!

Mnogi delegati pohrliše k tribini da polože svoje darove. Bila je lijepa gesta, da toga sata nije zaboravljen Schapira i kao prvi unesen u »Zlatnu knjigu«. Mjesto iza njega zauzeo je Kremenezky, koji je sa velikim marom pripremio osnutak. Zatim je slijedio Herzl, po komu je osnutak odlučan. I sada su sa sviju strana pridolazili darovi i policaji. Iskazi u »Welt« sve većma su rasli. Ostali cionistički organi redom su slijedili, a konačno postali su iskazi sviju zemaljskih cionističkih organizacija odrazom židovskog života u veselju i luzi.

Za VI. kongresa, 1903. godine, koji je kao Uganda-kongres uvod u veliku krizu cionizma, moglo se izvijestiti, da Narodni fond ima u banci u Londonu već 19.000 funti. To je odgovaralo politici tezauriranja, određenoj po vodstvu i prošlogodišnjem kongresnom zaključku. I već se podigla kritika proti neupotrebi narodnog blaga. I zemaljska konferencija cionista u Rusiji, koja je zasjedala mjeseca septembra u Minsku, zahtjevala je, da se započne sa kupovanjem zemlje. A. K. i njegova juristička komisija su popustili i u nacrtu statuta predložili kongresu, da nadzorni odbor Narodnog fonda može da sa većinom od triju četvrtina zaključi kupovanje zemlje, ma da minimalni imetak fonda još nije dosego 200.000 funti. Time se ali kongres nije zadovoljio. Iza živahne debate prihvatio je predlog dra Členova, po kojem već obična većina dostaje, da se ¼ kapitala upotrijebi za kupovanje zemlje; a samo ostatak da se pridržuje dok će bit omogućena kolonizacija u velikom opsegu.

Ovaj kongresni zaključak pokazuje prelaz k dosada zazornom palestinskom radu. Htjelo se manjinu, koja je glasala proti ekspediciji u Ugandu, umiriti. Tako je izabrana jedna Palestinakomisija, čiji su članovi Warburg, Oppenheimer i Soskin već bili jedan program. Od ove komisije proizašli su prvi policaji za praktički rad. Tako je 1904. godine stvorila »darivanje maslinovog drva«, koje se, isprva zasebno društvo, kasnije prisajedinilo Narodnom fondu.

A. K. u Beču nije se poslužio pravom da kupi zemlje. Povrh toga je prihod dnevno pod uljecajem spora oko Ugande i Herzlove smrti nazadovao usprkos novo uvedenih sabirnih sredstava, u prvom redu sabirne škrabice (kasice). U to je došao 1905. god. VII. kongres. Proivnici Ugande i podjedno pristaje palestinskog rada zadobili su većinu i ne htjedoše o daljnjem pričeku ništa čuti. To više pokazali su pristaje politike tezauriranja zabrinutost da bi novo vodstvo moglo novac Narodnog fonda lakomislno upotrijebiti. Da umiri ovu opoziciju, zaključio je kongres, da ne će preduzeti kupa zemlje tako dugo, »dok ovi ne mogu da uslijede na osiguranoj, pravnoj podlozi«. Budući da je o tome od slučaja do slučaja imao da odluči Uži A. K., koji je tada pod Davidom Wolfsohnom imao svoje sjedište u Kölnu, to je time u glavnome malo postignuto.

Legalizovanje Narodnog fonda uslijedilo je iza temeljitih pretrjesivanja jurističke komisije tek 2 godine kasnije. Dne 8. aprila 1907. god. registrovan je »Židovski narodni fond Keren Kajemeth Le Jisrael Ltd.« kao zadruga sa sjedištem u Londonu. Veza sa Cionističkom Organizacijom bila je osigurana po tomu, što je Širi A. K. imao da tvori glavnu skupštinu i da bira njegov direktorij, dok Uži A. K. (sada Egzekutiva) ima da predstavlja kao »kontrolu tvoreći odbor« nadzorno vijeće, koje izabire governers. Radno polje Narodnog fonda bilo je iza iskustava sa bankovnim statutom izričito ograničeno na Palestinu, Siriju i najbliže susjedne zemlje. Statut je konačno odredio, da ostane bar ¼ aktiva raspoloživa u gotovom ili papirima, koji se mogu lahko realizovali.

Neposredno pred VIII. kongres 1907. god.

preložen je Glavni ured iz Beča u Köln, sjedište vodstva, a uprava predana dru Bodenheimeru. Kremenezkom u treba židovski narod da je uvijek zahvalan za njegov neumorni trud i rad oko obrazovanja Narodnog fonda. On je s najvećom predanošću i požrtvovnošću kroz 6 godina vodio agende Glavnoga ureda. Dr. Bodenheimer mogao je konačno kongresu da izvjesti o praktičnom radu. 18 % imovine investirano je u Erec Izraelu. Početak, koji je rezultirao iz prihoda »darivanja maslinovog drveta« i umjetno-obrtne škole »Bezalel«, jer su kupljene zgrade Bezalela u Jeruzalemu i potrebna zemlja za Herzlovu šumu u Benšemenu i Haldi. Kongres je zaključio, da se ovaj rad nastavi i da mu obrazovanjem jednog Palestinskog ureda u Jafi dade centar.

Principijelno riješenje o palestinskom radu donijela je tek sjednica A. K.-a mjeseca januara 1908. god. pod uplivom dra Ruppina, upravitelja Palestinskog ureda. Koncem ove godine bilo je već 28% imovine Narodnog fonda uloženo u Erec Izraelu. Povoljno djelovanje pokazalo se odmah i u napredak sve to jačim porastom darova, jasan dokaz, da je palestinski rad odgovarao volji masa i mnogim dobrovoljnim prilagateljima Narodnom fondu. Značajno je takodjer, da je k IX. kongresu predležala prva veća zaklada od Baruha Cahanea. Tada su palestinske investicije porasle već na 49%. Nijedan se glas nije više digao proti ovom razvitku. Kongres je pod uliskom turske revolucije izričito napustio politiku čartera, odlučio kupnju novih zemljišta i zaključio da obrazuje naseobnu zadrugu na zemljištu Narodnog fonda. Već slijedeće godine stekla je na novo kupljenom kompleksu Merhaviju. Sa porastom palestinskih investicija, koncem 1910. god. iznosile su već 61%, rasli su podjednako darovi, a povrh toga prisajedinjeni su Keren kajemethu razni fondovi, sa svrhom, da se na zemljištu Narodnog fonda sagrađe kuće za jemenijske i druge židovske radnike. Slijedećih godina porasle su investicije u Erec Izraelu do statutarne dozvoljene maksimalne visine od 75%.

(Svršit će se.)

Margita Beck rođena Hoch

Dr. Pavao Beck

Pečuh

vjenčani

Zagreb

CARINSKA I TRANSPORT. POSLOVNICA MILAN WEISS - ZAGREB SUTERAIN - GJORGJIĆEVA ULICA 9 - SUTERAIN TELEFON INTERURBAN 4-93

VRŠI SVE VRSTE CARINJENJA UVOZNO, IZVOZNO I PREVOZNO - DAJE STRUČNO OBAVEŠTENJE O STOPI CARINE - PRIMA ZASTUPSTVO KOD NADLEŽNIH VLASTI U CARINSKIM SPOROVIMA

Bukovo drvo I. vrsti

za gorivo, na vagone, hvatove, rezana i cjevana. Promptna dobava, uz povoljne cijene.

Šandor Weiler

Trnjanska c. 40 Telefon 24-69

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje n.premogućih ponjava

Braća Walder i drug

Jelačićev trg 23, dvorište

ZAGREB

Jelačićev trg 23, dvorište

Na veliko!

Na veliko!

Muške, ženske i dječje čarape, razni pamuci za pletenje čarapa, školski pamuk, žniranci, iglena roba itd. CTL artikli i konac marka Mieder 10/100. — Vanjske narudžbe izvršuju se točno i savjesno.
Brzjavni: BEWA, Zagreb

Čokolada Manner Wien

Zastupstvo i Skladište,

ROMANO

AKADEMIČKI TRG BR. 8

Cijoniste, Židovi!

Darujte za

Jaar Jugoslavia!

Instalacioni zavod

MILAN FREIBERGER

ZAGREB
Bakačeva ulica 5.
Telefon broj 6-14.

Uvadjanje elektr. pogona (centrala), Dynamo strojeva, elektromotora, elek. rasvjete, kućnih telefona. Preuzima sve popravke iste struke.

ELECTRIC

STROJARSKO DRUŠTVO

SILA

BUČAN, ERŠIŠNIK I HANDL

TELEFON: 22-94 BRZOJAVI: SILA ZAGREB

ZAGREB
DRAŠKOVIĆEVA UL. BR. 11

POPRAVLJA, MONTIRA, IZRADJUJE I PRODAJE STROJEVE I STROJNE DIJELOVE. — PRODAJA STROJARSKOG MATERIJALA. — LJEVAONICA ŽELJEZA I KOVINA.

KROJAČKA DVORANA
za GOSPODU

HINKO GRAF
Zagreb Berislavićeva br. 4.

CIJENE UMJERENE · IZRADBA BRZA

Preporučuje se P. N. Gospodi za izradbu najmodernijih odjela. Veliki izbor najfinijih engleskih Stofova

Židovska bogoštovna općina u Tuzli traži **rabina**

Natjecatelji treba da znadu srpsko-hrvatski i potpuno vladaju hebrejskim jezikom.

Općenitu naobrazbu ima natjecatelj da dokaže prepisom svjedodžbe zrelosti i diplomom o polučenom doktoratu filozofskog fakulteta, a stručnim prepisom svjedodžbe kojeg seminara ili triju babilonskih autoriteta.

Ne smije da je prevalio 40. godinu života, a imade navesti opis predživota sa naznakom prijašnjeg službovanja.

Ponude imadu stići do 1. maja 1922.

Beriva ustanovit će se prema dogovoru.

Naknada putnih troškova odbit će se samo onima, koji će biti pozvani na pokus.

Tajnik: **Dr. Maks Laufen**
Predsjednik: **Josef L. Pesach**

„Samum”

Glavno skladište cigaretpapira
Albert L. Ozmo, Sarajevo
Kralja Petra ulica 23 Telefon 805

„Abadie”
sve vrsti

DIONIČKO DRUŠTVO **„MERKUR”**

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON: 17-95 **ZAGREB** BRZOJAVI: PAPERKUR
ILICA 31

Veletrgovina Vlastiti proizvod
pisačeg, risačeg, novinskog, te omot-bilježnica, ndtesa, blokova i konfekcija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisačeg i risačeg pribora

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Ullmann, Zagreb
Ilica 36 Ilica 36

Remenarski i postolarski pribor

Wachtel i Mandlović
ZAGREB
Bogovićeva ulica 4.

Na veliko! Na veliko!

Vanilija-Bourbon

berber i kalifat datulja, kandirano voće, majaga grozdje itd. uz najjeftiniju cijenu kod tt

J. DRAGONER
Zagreb, Nikolićeva ulica 4.

IMPORTNA KUĆA

D. HIRSCHL I DRUG

8 AKADEMSKI TRG **ZAGREB** AKADEMSKI TRG 8
TELEFON BROJ 13-31. TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu